

การปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน ในสังคมของคนไทยและแรงงานต่างชาติในประชาคมอาเซียน Attitudes and Behaviors Changed for support Coexistence in the Society and Foreign Workers in ASEAN Economic Communities

รัฐชาติ ทัศนัย*

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้เป็นการนำเสนอแนวทางการปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคมของคนไทยและแรงงานต่างชาติในประชาคมอาเซียน โดยนำแนวคิดทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนความคิดเห็นของผู้เขียนมาประกอบเพื่อเป็นแนวทางในการอธิบาย การปรับเปลี่ยนทัศนคตินั้นประกอบด้วย การปรับเปลี่ยนทัศนคติตามแนวคิดประชาคมอาเซียน และการพึ่งพาอาศัยกันในสังคม ส่วนการปรับพฤติกรรมนั้นประกอบไปด้วย การสื่อสารของคนต่างวัฒนธรรม และดำเนินชีวิตในสังคมพหุวัฒนธรรม ซึ่งการปรับตัวดังกล่าวจะเป็นการส่งเสริมให้คนไทยและแรงงานต่างชาติอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุขในภายใต้นโยบายของประชาคมอาเซียน

คำสำคัญ: ทัศนคติและพฤติกรรม, การอยู่ร่วมกัน
ในสังคมต่างวัฒนธรรม, แนวคิดประชาคมอาเซียน

Abstract

This academic article was recommended the way to changing both with attitudes and behaviors for support coexistence in the society of Thai peoples also to worker foreigner in ASEAN Economic Communities that applied with concepts, theory, related research and the author's opinion for descriptive explanation. So that, Attitudes and Behaviors Change consisted of Attitude Change with ASEAN Economic Communities Concept and Societies Interdependence. While Behaviors Change consisted of plural culture communication and living in the multicultural society. These adjustments will support both with Thai peoples and foreign workers to be peaceful coexistence in the society under the ASEAN Economic Community Concept.

*คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Keywords: Attitudes and Behaviors, Coexistence in Multicultural Society, Concepts of ASEAN Community

บทนำ

จากการคาดการณ์ขององค์การสหประชาชาติ (UN) ในอีก 10 ปีข้างหน้า ปี พ.ศ. 2563 ประเทศไทย จะมีประชากรผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่า 65 ปี อยู่ที่ 8.9 ล้านคน เพิ่มขึ้นกว่าสองเท่าตัวเทียบกับปี พ.ศ. 2543 อยู่ที่ 4.4 ล้านคน และเมื่อพิจารณาอัตราส่วนพึ่งพิงวัยชรา (Old Age Dependency Ratio) คือ จำนวนประชากรผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่า 65 ปีขึ้นไปต่อประชากรวัยทำงานอายุ 15 - 64 ปี พบว่า สัดส่วนนี้ของประเทศไทย เริ่มปรับตัวสูงกว่าค่าเฉลี่ยของภูมิภาคเอเชียในปี พ.ศ. 2543 และคาดว่าในปีพ.ศ. 2563 จะอยู่ที่ร้อยละ 17 เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 13 และ 10 ในปีพ.ศ. 2553 และ พ.ศ. 2543 ตามลำดับ ทำให้ประเทศไทยมีปัญหาด้านแคลนประชากรวัยทำงานอย่างหนักและมีแนวโน้มจะขาดแคลนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ นอกจากนี้การศึกษาที่สูงขึ้นและทัศนคติในทางลบของแรงงานไทยต่อการจ้างงานประเภทที่ใช้ทักษะต่ำ (non skill) ซึ่งเป็นลักษณะงานส่วนใหญ่ของการจ้างงานในประเทศไทย ประกอบกับความต้องการของคนไทยในการสร้างฐานะความมั่นคงของตนเองด้วยการประกอบอาชีพอิสระในภาคเศรษฐกิจแบบไม่เป็นทางการหรือนอกระบบ และการที่ราคาและรายได้ในภาคเกษตรหลายประเภทยังอยู่ในเกณฑ์ดีจึงจูงใจให้แรงงานไทยยังทำงานในภาคเกษตรกรรมต่อไป Bank of Thailand (2015) สถานการณ์ดังกล่าวเป็นปัจจัยที่สำคัญทำให้ประเทศไทยไม่สามารถหลีกเลี่ยงการนำเข้าแรงงานทักษะต่ำจากประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียนได้

ประเทศไทยมีเศรษฐกิจใหญ่ที่สุดเป็นอันดับสองในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนรองจากประเทศอินโดนีเซีย และมีผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ต่อคนสูงกว่าประเทศเพื่อนบ้านที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศไทย ได้แก่ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ หรือประเทศพม่า สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ราชอาณาจักรกัมพูชา และประเทศมาเลเซีย โดยพบว่าประเทศไทยมีขนาดผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) สูงกว่าประเทศพม่าเกือบห้าเท่าตัว และสูงกว่าประเทศกัมพูชา และประเทศลาวเกือบสามสิบเท่าตัว การที่มีประเทศไทยมีขนาดเศรษฐกิจโตกว่าประเทศเพื่อนบ้านหลายเท่าตัวประกอบกับการขาดแคลนแรงงานของประเทศไทยจึงเป็นสาเหตุที่ทำให้แรงงานต่างชาติในประเทศเพื่อนบ้านที่กล่าวมาเคลื่อนย้ายมาเข้ามาทำงานในประเทศไทย ยกเว้นมาเลเซียที่มีขนาดจีดีพีใกล้เคียงกับไทย นอกจากนี้พบว่าสาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้เกิดความต้องการเข้ามาทำงานในประเทศไทยของแรงงานต่างชาติจากประเทศเพื่อนบ้านเป็นจำนวนมากคือ อัตราค่าแรงขั้นต่ำของประเทศไทยที่มีค่าจ้างสูงกว่าประเทศเพื่อนบ้านหลายเท่าตัว โดยประเทศไทยมีค่าจ้างขั้นต่ำสูงกว่าประเทศพม่าเกือบสิบห้าเท่า การที่ประเทศไทยมีแรงงานต่างชาติเข้ามาทำงานและอยู่อาศัยเป็นจำนวนมากก็ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมามากมาย ปัญหาที่สำคัญอย่างหนึ่งคือการเข้ามาอยู่อาศัยในชุมชนของคนไทยของแรงงานต่างชาติจำนวนมาก แม้ว่าคนไทยในชุมชนจะได้ประโยชน์จากค่าเช่าต่าง ๆ หรือการซื้อสินค้าและบริการจากกิจการร้านค้าของคนไทยแต่ก็เป็นเพียงการปฏิสัมพันธ์กันแบบผิวเผิน ในทางตรงกันข้าม คนไทยในชุมชนหรือที่อยู่อาศัยของคนไทยที่มีแรงงานต่างชาติจำนวนมากมาอาศัยอยู่ในละแวกใกล้เคียง กลับมี

ความรู้สึกหวาดกลัว (fear) ในด้านความรู้สึกว่าไม่ปลอดภัย ทั้งชีวิตและทรัพย์สิน (Asian Study Institution 2003)

ในขณะเดียวกันแรงงานต่างชาติดังกล่าวก็มีความกลัว และหวาดระแวงคนไทย ซึ่งอาจจะมาจากหลายสาเหตุ เช่น การเป็นแรงงานเข้าเมืองผิดกฎหมายทำให้เกิด ความหวาดกลัวจะถูกดำเนินคดีจึงต้องหลบซ่อน ความกดดันจากนายจ้างหรือที่ทำงาน การเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับสิ่งผิดกฎหมายอื่น ๆ ความไม่เข้าใจวัฒนธรรม กฎหมายของไทย และการไม่สามารถสื่อสารให้เข้าใจ กันได้ ก็เป็นสาเหตุของความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน ระหว่างคนไทยและแรงงานต่างชาติ

ความหวาดระแวง ความกลัวและไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน ของคนไทยและแรงงานต่างชาติที่ต้องอยู่อาศัยรวมกัน ในชุมชน ทำให้เกิดความเครียด และความกดดันกับทั้งสองฝ่าย สภาวะการดังกล่าว สุ่มเสี่ยงจะเกิด ความรุนแรงได้ทุกขณะ โดยเฉพาะในจังหวัดหรือชุมชน ที่มีแรงงานต่างชาติจำนวนมากอาศัยอยู่ ปัญหา ดังกล่าวหากเกิดขึ้นก็อาจลุกลามไปในจังหวัดหรือ ชุมชนอื่น ๆ ที่มีปัจจัยเสี่ยงใกล้เคียงกัน ซึ่งอาจจะส่งผล ต่อความมั่นคงของประเทศในอนาคตหากไม่หา แนวทางป้องกันปัญหาไว้ (AdisorKordmolkon, 2007)

ดังนั้นการที่ประเทศไทยยังไม่อาจหลีกเลี่ยง การพึ่งพาแรงงานต่างชาติจำนวนมากทั้งในปัจจุบัน และอนาคต การส่งเสริมความเข้าใจในวิถีชีวิตของการ อยู่ร่วมกันในชุมชนเสียตั้งแต่เนิ่น ๆ จึงเป็นสิ่งที่ควรทำ โดยอาศัยการศึกษาหาข้อเท็จจริงและกระบวนการ เรียนรู้เพื่อให้แรงงานต่างชาติอยู่ร่วมกับคนไทยในสังคม อย่างสันติสุขและปราศจากความหวาดระแวงซึ่งกันและกัน และยังเป็น การช่วยป้องกันปัญหา ยาเสพติด อาชญากรรม โรคระบาดและอื่น ๆ ที่เกิดจากแรงงาน ต่างชาติอีกทางหนึ่งด้วย นอกจากนี้ยังเป็นการช่วย

เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในสังคมและวัฒนธรรม ของประเทศสมาชิกอาเซียนที่จะร่วมกันเป็นประชาคม อาเซียน ดังนั้นบทความวิชาการนี้จะเน้นประเด็นการ ปรับตัวทั้งด้านทัศนคติและพฤติกรรมในการอยู่ร่วมกัน ในสังคมอย่างสันติสุขภายใต้กรอบของแนวคิด ประชาคมอาเซียน โดยผู้เขียนจะนำเสนอแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมถึงความคิดเห็นของ ผู้เขียนมาโดยนำเสนอผ่านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ โดยมีเนื้อหา ดังนี้

1. ด้านการปรับเปลี่ยนทัศนคติเพื่อส่งเสริมอยู่ ร่วมกันในชุมชนของคนไทยและแรงงานต่างชาติใน ประชาคมอาเซียน

แนวคิดการอยู่ร่วมกันในสังคมปัจจุบันที่มีความ หลากหลายทางวัฒนธรรมได้รับการยอมรับทั้งนี้ เนื่องจากในโลกยุคปัจจุบันมีการเคลื่อนย้ายประชากร ไปมาทั้งแบบชั่วคราวและถาวรเป็นจำนวนมากในทุกทวีป ทั่วโลก การไปศึกษาต่อในต่างประเทศ การท่องเที่ยว เศรษฐกิจ การย้ายถิ่นเพราะการเมือง สงคราม หรือการ ขายแรงงานในต่างประเทศทั้งแบบมีทักษะเหล่านี้ทำให้เกิด การเคลื่อนย้ายของผู้คนจากประเทศหนึ่งไปอีก ประเทศหนึ่งซึ่งเป็นการต้องการของทั้งสองฝ่าย (Chulacheep Chinwanno, 2014) สำหรับประเทศไทย กลุ่มแรงงานต่างชาติซึ่งเป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุดที่ เคลื่อนย้ายมาอยู่ในประเทศไทยซึ่งการเคลื่อนย้ายนี้ แรงงานต่างชาติย้ายก็จะนำเอา วัฒนธรรม ประเพณี ภาษา ศาสนา และความเชื่อ ติดตัวไปด้วย ในขณะเดียวกัน แรงงานต่างชาติก็ต้องไปพบเจอกับ วัฒนธรรม ประเพณี ภาษา ศาสนา และความเชื่อ ที่ต่างออกไป ของคนไทย ดังนั้นการปรับทัศนคติในการทำให้คนไทย และแรงงานต่างชาติอยู่ร่วมกันได้จึงเป็นเรื่องสำคัญ

ทั้งนี้เมื่อมีการวิเคราะห์ประเด็นด้านการปรับทัศนคติ เพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน สามารถอธิบายได้ดังนี้

1.1 ประเด็นด้านการปรับเปลี่ยนทัศนคติตามแนวคิดประชาคมอาเซียน

กระแสโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ประเทศทั่วโลกต้องเผชิญกับความหลากหลายทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ซึ่งมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตอย่างมากทำให้หลายประเทศทั่วโลกต้องเร่งเตรียมพร้อมให้ชีวิตมีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง โดยการสร้างกลไกและพัฒนาคนให้มีศักยภาพ สามารถปรับตัวและรู้เท่าทันกระแสการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงประการหนึ่งคือการร่วมตัวกันเป็นประชาคมของประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน อาเซียนหรือสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations) หรือ ASEAN เป็นองค์กรระหว่างประเทศระดับภูมิภาคของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีจุดเริ่มต้นมาจากแนวคิดของ พ.อ. (พิเศษ) ดร.ถนัด คอมันตร์ รัฐมนตรีต่างประเทศของไทยในเวลานั้น โดยมีตัวแทนจากประเทศสมาชิกอีก 4 ประเทศ ได้แก่ ประเทศมาเลเซีย, สาธารณรัฐฟิลิปปินส์, สาธารณรัฐอินโดนีเซีย, และสาธารณรัฐสิงคโปร์ เข้าร่วมกันแสวงหาแนวทางการจัดตั้งสมาคมอาเซียนขึ้น โดยในที 8 สิงหาคม 2510 ตัวแทนจากทั้ง 5 ชาติได้ร่วมกันลงนามก่อตั้งขึ้นที่วังสราญรมณ์ กรุงเทพฯ โดยได้ประกาศปฏิญญากรุงเทพ (The Bangkok Declaration) ซึ่งเป็นแนวทางในการดำเนินการร่วมกันของสมาชิก และในปัจจุบันอาเซียนมีสมาชิก 10 ประเทศ โดยอีก 5 ประเทศที่เพิ่มเข้ามาคือ รัฐบรูไน ดารุสซาลาม สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

และราชอาณาจักรกัมพูชา (The Department of ASEAN Affairs, 2016) ซึ่งพบว่าวัตถุประสงค์เริ่มแรกของอาเซียนคือเพื่อสร้างสันติภาพ ความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อันนำมาซึ่งเสถียรภาพทางการเมือง และความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมให้มีความแข็งแกร่งขึ้น และต่อมาเมื่อการค้าระหว่างประเทศในโลกมีแนวโน้มกีดกันการค้ารุนแรงขึ้น ทำให้อาเซียนได้หันมากระชับและขยายความร่วมมือด้านเศรษฐกิจการค้าระหว่างกันมากขึ้น

ในปัจจุบันแนวคิดการอยู่ร่วมกันเป็นประชาคมอาเซียน ได้ถูกปลูกฝังให้กับคนรุ่นใหม่ของอาเซียนทิศทางการพัฒนาด้านต่าง ๆ ของอาเซียนก็เกิดจากความร่วมมือกันในชาติสมาชิกทำให้อาเซียนมีความแข็งแกร่งขึ้นมากเมื่อมีการร่วมกัน ในประเด็นดังกล่าว Narong Phopruksanun (2015) ได้กล่าวไว้ว่าตลอดระยะเวลา 47 ปีนับแต่ก่อตั้งอาเซียน ถือได้ว่าประสบความสำเร็จจนเป็นที่ยอมรับจากหลายฝ่ายไม่ว่าจะเป็นด้านการเมืองความมั่นคง ด้านเศรษฐกิจ และการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมซึ่งประเทศไทยได้รับประโยชน์อย่างมากจากความร่วมมือต่าง ๆ ของอาเซียนอย่างมากและนับจากนี้ไปคงเป็นการยากที่จะพัฒนาประเทศได้โดยลำพัง ตามความคิดเห็นของผู้เขียนเห็นว่าการที่ประเทศในสมาชิกอาเซียนเข้ามาช่วยตัวกันเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันพัฒนาไปพร้อม ๆ กันนั้น เป็นการร่วมมือที่ทำให้ภูมิภาคได้รับความสนใจจากทั่วโลกเพราะมีประชากรรวมกันกว่า 600 ล้านคนซึ่งหากมองในมุมมองด้านเศรษฐกิจนั้นคือฐานการผลิตที่มีแรงงานจำนวนมากในขณะเดียวกันก็เป็นตลาดสำหรับระบบสินค้าขนาดใหญ่ ซึ่งทำให้ประเทศสมาชิกอาเซียนได้รับเงินลงทุนจากทั่วโลกที่เข้า

มาลงทุนและได้รับสินค้าที่ดีและมีคุณภาพมากขึ้น จึงเกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานจำนวนมากเพื่อตอบสนองการลงทุนเหล่านั้นในประเทศสมาชิกอาเซียนด้วยกันเองโดยเฉพาะประเทศไทยที่มีประชากรลดลงและขาดแคลนแรงงานอย่างหนัก การขยายตัวทางเศรษฐกิจดังกล่าวเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ประเทศสมาชิกอาเซียนทุกประเทศมีการพัฒนาอย่างก้าวกระโดดไปพร้อมๆกัน ประเทศไทยจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเข้าร่วมกับอาเซียน มิฉะนั้นประเทศไทยอาจพัฒนาการพัฒนาที่สำคัญในครั้งนี้ได้ นอกจากนี้ผู้เขียนเห็นว่าประเด็นการปรับทัศนคติเพื่อการอยู่ร่วมกันนี้ก็ยังคงคล้องกับนโยบาย 3 เสาหลักของการเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ตามที่ผู้นำชาติอาเซียนได้ตกลงนามและสร้างความร่วมมือด้วยกัน เพื่อให้อาเซียนเป็นหนึ่งเดียวโดยมีสโลแกนว่า “สร้างอาเซียนให้เป็นสังคมแห่งการเอื้ออาทร และแบ่งปัน มีวิสัยทัศน์เดียวกัน มีอัตลักษณ์เดียวกันและเป็นประชาคมเดียวกัน” “One Vision One Identity One Community” เพื่อเป็นเหตุผลสำคัญที่ต้องการให้อาเซียนมีความเข้มแข็ง โดยนโยบายของเสาที่ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันคือ เสาประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ASEAN Socio-Cultural Community หรือ ASCC มีวัตถุประสงค์ทำให้อาเซียนอยู่ร่วมกันในสังคมที่เอื้ออาทร ร่วมมือกันในด้านต่าง ๆ โดยมีการจัดทำแผนปฏิบัติการประชาสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ซึ่งครอบคลุมความร่วมมือหลายด้าน อาทิ การพัฒนาสังคม การศึกษา การสาธารณสุข และการจัดการสิ่งแวดล้อม เป็นต้น เพื่อมุ่งให้เกิดผล 4 ด้าน คือ การมีสังคมที่เอื้ออาทร การแก้ไขผลกระทบต่อสังคมอันเนื่องมาจากการรวมตัวทางเศรษฐกิจ การส่งเสริมความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม และการส่งเสริมความเข้าใจ

ระหว่างประชาชนผ่านการเรียนรู้ ประวัติศาสตร์ และ วัฒนธรรม (Association of Southeast Asian Nations, 2016)

ดังนั้นเมื่อประเทศไทยต้องอยู่ร่วมกันเป็นสมาชิกอาเซียนคนไทยก็ไม่อาจปฏิเสธการเข้ามาของแรงงานต่างด้าวในภูมิภาคอาเซียนได้ การทำความเข้าใจและตระหนักถึงความจำเป็นจึงเป็นสิ่งที่สำคัญในการปรับทัศนคติของไทย โดยผู้เขียนเห็นว่าเราควรปรับทัศนคติเพื่อแสวงหาโอกาสที่ดีในการทำงานและประกอบธุรกิจ เรียนรู้ที่จะเข้าใจซึ่งกันและกันในสถานการณ์ที่มีแรงงานต่างด้าวเข้ามาอาศัยอยู่ในชุมชน ยอมรับและเข้าใจ ในความแตกต่างของวัฒนธรรม ประเพณี ภาษาและศาสนา มากกว่าการต่อต้านหรือหวาดระแวงซึ่งกันและกันซึ่ง

1.2 แนวคิดการพึ่งพาอาศัยกันในสังคม

นอกจากการปรับเปลี่ยนทัศนคติตามแนวคิดประชาคมอาเซียนแล้ว การทำความเข้าใจในการพึ่งพาอาศัยในสังคมเพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติในการพึ่งพาอาศัยกันให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันก็มีบทบาทสำคัญ สำหรับนักทฤษฎีที่มีชื่อเสียงในแนวคิดการพึ่งพาอาศัยกัน (Interdependency Theory) นี้ ได้แก่ โรเบิร์ต โอ. เคียวเฮน และโจเซฟเอช. ไน (Robert O. Keohane & Joseph S. Nye อ้างถึงใน Pongratda Bootto, 2005) ได้เสนอลักษณะของแนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งพาอาศัยกันซึ่งให้ความสำคัญในประเด็นเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงและสวัสดิการ โดยถือว่าการพึ่งพาอาศัยกันจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เมื่อสังคมนั้น ๆ กลายเป็นสังคมอุตสาหกรรมและมีการทำให้ทันสมัยยิ่งกว่านั้นเมื่อกระบวนการดังกล่าวเพิ่มขึ้น วิธีทางที่จะเข้าสู่ตลาดเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จและรักษาความเจริญทางเศรษฐกิจเอาไว้ โดยหาก

อัตราส่วนของการค้าต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GDP) ขยายตัวขึ้นเท่าไร ย่อมหมายความว่ารัฐพึ่งพาระบบการค้าระหว่างประเทศมากขึ้นเท่านั้น นอกจากนี้ “การพึ่งพาอาศัยกัน” ยังหมายรวมถึง ความรู้สึกตอบสนองต่อกัน (Sensitivity) อย่างน้อยในระยะเวลาใดระยะหนึ่ง และคำว่า “การพึ่งพาอาศัยกัน” ยังเป็นไปในลักษณะการพึ่งพาซึ่งกันและกัน (Mutual Dependence) โดยมีสาเหตุจากความจำเป็นของสถานการณ์ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ที่ทำให้แต่ละฝ่ายต้องแสวงหาความร่วมมือ ความช่วยเหลือพึ่งพาระหว่างประเทศซึ่งกันและกัน ผู้เขียนเห็นว่าเมื่อเกิดการพึ่งพากันในระดับประเทศก็จะนำมาให้เกิดการพึ่งพากันในระดับประชาชนของแต่ละประเทศ โดยเฉพาะเมื่อพลเมืองของแต่ละประเทศต้องมาทำงานและอยู่อาศัยร่วมกัน จึงทำให้ต้องมีการปรับตัวทางสังคมเพื่อพึ่งพาอาศัยกัน ซึ่งสอดคล้องกับ Tripol Tangmangkang (2009) ที่ได้ศึกษาเรื่องแรงงานต่างด้าวชาวพม่า: แนวทางการดำเนินชีวิตอย่างสมานฉันท์ของคนชายขอบจังหวัดสมุทรสาครพบว่า แรงงานชาวพม่าส่วนใหญ่ในจังหวัดสมุทรสาครเป็นแรงงานที่ลักลอบเข้ามาโดยผิดกฎหมาย สำหรับแนวทางในการดำเนินชีวิตอย่างสมานฉันท์ของแรงงานพม่าพบว่าเป็นไปอย่างสมานฉันท์เมื่อแรงงานสำนึกว่าตนเองเป็นแรงงานต่างด้าว ทำงานเพื่อมีรายได้ อยู่ร่วมกับสังคมและชุมชนอย่างสงบสุขในฐานะสมาชิกของสังคม ได้รับความเป็นธรรมตามพื้นฐานของสิทธิมนุษยชน ยึดมั่นในอาชีพแรงงานที่เป็นงานสุจริต ได้รับสวัสดิการพื้นฐานจากชุมชน และสังคม ปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ประเด็นนี้ผู้เขียนมีความคิดเห็นว่าแม้ว่าแนวคิดของประชาคมอาเซียนจะไม่ใช่ที่ยอมรับ หรือไม่ได้รับความสนใจจากทั้งภาครัฐและประชาชนแต่สภาพการณ์ของโลกในปัจจุบันคนไทย

ก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม ที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ได้โดยเฉพาะการเคลื่อนย้ายแรงงานจากนานาประเทศเข้าสู่ประเทศไทยได้ ดังนั้นการปรับเปลี่ยนทัศนคติให้ยอมรับการอยู่ร่วมกันจึงเป็นเรื่องในลำดับแรก ๆ ที่ทั้งภาครัฐและประชาชนต้องให้ความสำคัญ เพราะเมื่อเกิดความเข้าใจและยอมรับในการอยู่ร่วมกันแล้ว แนวคิดและวิธีการในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมก็จะถูกสร้างขึ้นในบริบทต่างๆ ของสังคมเพื่อนำไปใช้ในการอยู่ร่วมกันสังคมอย่างของคนไทยและแรงงานต่างชาติอย่างสงบสุข

2. ด้านการปรับพฤติกรรมเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในชุมชนของคนไทยและแรงงานต่างชาติในประชาคมอาเซียน

ในด้านการปรับพฤติกรรมในการอยู่ร่วมกันนั้นเป็นขั้นตอนในทางปฏิบัติที่ทั้งคนไทยและแรงงานต่างชาติจะต้องปฏิบัติร่วมกันเพื่อทำให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ซึ่งได้มีแนวคิดและทฤษฎีทดลองงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่เหมาะสมและสอดคล้องการอยู่ร่วมกันของคนต่างประเพณีและวัฒนธรรมที่น่าสนใจไว้ดังนี้

2.1 การสื่อสารของคนต่างวัฒนธรรม

ตามทฤษฎีการสื่อสารกับคนต่างวัฒนธรรมของ John W. Berry และ Young Yun Kim (อ้างถึงใน Metta Wiwattanukul, 2005) ได้กล่าวไว้ว่าการสื่อสารเป็นกระบวนการของการแสดงออกทางสัญลักษณ์ที่มีการเข้ารหัสและการถอดรหัสข่าวสารเพื่อไซติติดต่อกับบุคคลให้เกิดการรับรู้ตามที่ผู้ส่งสารคาดหวังไว้ การสื่อสารอาจเกิดขึ้นโดยไม่ตั้งใจก็ได้ และนอกจากสารที่ได้รับจากกระบวนการสื่อสารแล้วยังก่อให้เกิดความสัมพันธ์โดยมีโครงสร้างที่เกิดจากการยึด

จังหวัดพรมแดนไทย พบว่าความสามารถในการสื่อสารภาษาไทยเมื่อเข้ามาอยู่ในประเทศไทยได้ระยะเวลาหนึ่งจะเริ่มมีทักษะในการฟังและการพูด หากมีแรงจูงใจเพิ่มมากขึ้นก็就会有ความพยายามไปเรียนรู้เพิ่มเติมโดยจากการชมทางรายการโทรทัศน์แล้วสังเกตว่าในสถานการณ์ต่าง ๆ คนไทยประพฤติปฏิบัติอย่างไร แล้วจึงทำตามเพื่อให้เหมือนคนไทยเพราะต้องการการยอมรับจากคนไทยและเมื่อได้รับการยอมรับแล้วนั้นจะเป็นแนวทางที่ดีในอาชีพการทำงานอันจะนำมาซึ่งรายได้ที่ดีและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ในการอาศัยในต่างแดนแรงจูงใจเป็นพื้นฐานในการผลักดันให้เกิดการสื่อสารในสังคมไทย อย่างไรก็ตามผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าการปรับตัวทางสังคมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขของคนไทยและแรงงานต่างชาติควรเกิดขึ้นจากทั้งสองฝ่าย กล่าวคือแรงงานต่างชาติควรปรับตัวในการใช้ภาษาไทยเพื่อให้สามารถสื่อสารได้อย่างเข้าใจและเมื่อเกิดความเข้าใจก็จะทำให้กล้าสื่อสารและมีความถี่ในการสื่อสารมากขึ้น ในขณะเดียวกันคนไทยก็ต้องทำความเข้าใจประเพณีวัฒนธรรม ความเชื่อของแรงงานต่างชาติและอย่างน้อยก็ควรเข้าใจและสามารถใช้คำทักทายและคำขอบคุณในภาษาของแรงงานต่างชาติได้ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นในการสื่อสารนั่นเอง

2.2 แนวคิดการดำเนินชีวิตในสังคมพหุวัฒนธรรม

การศึกษาพหุวัฒนธรรม (Multicultural Education) ได้รับความสนใจมากขึ้นจนเห็นได้ชัดในช่วง พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา โดยเฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศในยุโรปบางประเทศ สืบเนื่องจากการรับประชากรจำนวนมากจากประเทศอื่นให้สามารถย้ายถิ่นฐานอย่างถาวร ประชากรที่อพยพย้ายถิ่นดังกล่าวต้องเรียนรู้ภาษา วัฒนธรรมและการ

ดำเนินชีวิตภายใต้เงื่อนไขทางกฎหมาย และระเบียบปฏิบัติใหม่ แต่ประชากรกลุ่มดังกล่าวก็มิได้ทอดทิ้งภาษา วัฒนธรรม ความเชื่อ ศาสนาเดิม แม้ระยะแรก ๆ ประชากรเจ้าของประเทศ จะไม่ยอมรับเชื้อชาติ และวัฒนธรรมอื่น แต่ต่อมาเมื่อมีการให้การศึกษาในเรื่องสิทธิของมนุษยชน (Human Rights) ของแต่ละบุคคลมากขึ้น ประชากรผู้อพยพย้ายถิ่นก็ได้รับการยอมรับมากขึ้น ทำให้เรื่องของพหุวัฒนธรรมจึงเป็นเรื่องที่ยอมรับกันโดยทั่วไป ไม่เพียงแต่ในประเทศสหรัฐอเมริกาและในทวีปยุโรปเท่านั้น แต่รวมไปถึงประเทศต่าง ๆ ทุกทวีปทั่วโลก (Metta Wiwattanakul, 2005) ผู้เขียนมีความคิดเห็นว่าการจะปรับพฤติกรรมในการอยู่ร่วมกันนั้นจำเป็นต้องให้ความรู้ในการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ดังนั้นการให้ศึกษาด้านพหุวัฒนธรรมแก่ประชาชนทั้งในระบบและนอกระบบจึงเป็นสิ่งสำคัญมาก Athipat Kleesoontom (2012) ได้ให้ความเห็นการจัดการศึกษาการศึกษาพหุวัฒนธรรม (Multicultural Education) เป็นการจัดการศึกษาที่เน้นการยอมรับความแตกต่าง ทางภาษา ขนบประเพณี ความเชื่อ ศาสนา และวิถีชีวิต บนพื้นฐานของการยอมรับสิทธิเสรีภาพ และหน้าที่ของแต่ละบุคคล โดยให้โอกาสชนกลุ่มน้อยซึ่งมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันได้รับการพัฒนาทุกด้าน เพื่อนำไปสู่ความเท่าเทียมกันของทุกคนในสังคม ซึ่งในท้ายที่สุดการศึกษาพหุวัฒนธรรมจะเป็นหนทางหนึ่งที่ช่วยนำไปสู่ความเป็นสังคมที่มีความสมบูรณ์ มีคุณค่าและความสวยงามบนความแตกต่าง หลากหลาย มีศักยภาพ และสามารถนำความแตกต่างมาสร้างความสำเร็จก้าวหน้า ได้อย่างยั่งยืนแน่นอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Brett J, Behfar K, Kem MC. (2006) เรื่องการจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรม พบว่าการปรับตัวเข้าหากันของคนต่าง

วัฒนธรรม การยอมรับช่องว่างทางวัฒนธรรมอย่างเปิดเผย การสื่อสารโดยอ้อมและ การยิ้มแย้มแจ่มใส หรืออารมณ์ดีอยู่เสมอ จะช่วยจัดการความหลากหลาย วัฒนธรรมของผู้คนเมื่อมาทำงานหรือมาอยู่อาศัยใกล้ ๆ กัน ผู้เขียนมีความเห็นว่าหากประชาชนได้รับการศึกษา ในด้านสังคมพหุวัฒนธรรมแล้วจะทำให้มีความรู้เข้าใจ ในการดำเนินชีวิตในสังคมดังกล่าวซึ่งก็จะนำมาซึ่งการ ยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรม ภาษา และ ประเพณี ตลอดจนค่านิยมต่าง ๆ เมื่อยอมรับและเข้าใจ ได้เป็นอย่างดีแล้วการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการ ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของประชาชนก็จะเกิดขึ้นตามมามา นั้นเอง

บทสรุป

การเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาของมนุษยชาติ เป็นเรื่องที่ทุกคนไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้การพัฒนามักจะ นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน การเคลื่อนย้ายแรงงานทักษะต่ำจากประเทศเพื่อนบ้าน ที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยก็เป็นหนึ่งในการ เปลี่ยนแปลงนั้น การอยู่ร่วมกันในสังคมของบุคคลที่มี

ความแตกต่างวัฒนธรรมในสังคมไทยนั้นเป็นเรื่องได้ เกิดขึ้นแล้วและยากที่หลีกเลี่ยง ดังนั้นการปรับเปลี่ยน ทัศนคติและพฤติกรรมของทั้งสองฝ่ายให้สอดคล้อง และส่งเสริมกับการเปลี่ยนแปลงนั้นจึงเป็นเรื่องที่จะทำ ให้ทั้งคนไทยและแรงงานต่างด้าวสามารถอยู่ร่วมกันใน สังคมได้อย่างสงบสุขภายใต้ประชาคมอาเซียน

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิชาการนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย เรื่องแนวทางการพัฒนายุทธศาสตร์การเรียนรู้การอยู่ ร่วมกันระหว่างแรงงานต่างด้าวกับคนไทยในชุมชน จังหวัดปทุมธานี ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัย และพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ในปีงบประมาณ 2559 ขอขอบพระคุณ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ คณะมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ และ สถาบันวิจัย และพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่ได้อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

References

- Adisor Kordmolkon. (2007). *Migrants in Thailand (1) migration of refugees*, In Thailand. Retrieved August 1, 2016, from <http://prachatai.com/journal/2007/10/14573>.
- Asian Study Institution, Thailand Development Research Institution. (2003). *The social impact of foreign workers (2003)* Asian Study Institution, Thailand Development Research Institution and Population and Society Research Institution. (in Thai).
- Association of Southeast Asian Nations. (2016). *ASEAN Socio – Cultural Community*. Retrieved August 12, 2016, from <http://asean.org/asean-socio-cultural>

- Athipat Kleesontorn. (2012). **Multicultural Study**. Retrieved Jun 11, 2016, from http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=30582&Key=news_research.
- Bank of Thailand. (2015). **Shortage of Thai Workers: Problems, Causes, and Solutions**. Retrieved July 12, 2016, from http://www.senate.go.th/w3c/senate/pictures/comm/57/file_1343115661.pdf.
- Brett J., Behfar K., Kern MC. (2006). **Managing multicultural teams**. Harvard Business Review.
- Chulacheep Chinwanno. (2014). **The World in 21st Century: Framework for International Relations analysis**. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House. (in Thai)
- Metta Wiwattanakul. (2005). **Multicultural Communication Bangkok: Chulalongkorn University Printing House**. (in Thai)
- Narong Phopruksanun. (2015). **ASEAN Study**. Bangkok. McGraw-Hill International Enterprise LLC.
- PlidaKoche. (2005). **Communications culture that affects the adjustment of the multinational: a case study in Burma**. Thailand border province. Thesis Ph.D. journalism Thammasat University.
- Pongratda Bootto. (2005). **Thailand-Cambodia Economical Relationship between 2001-2003 B.E., 29th January 2015 B.E**. Retrieved July 1, 2016, from <http://research.rdi.ku.ac.th/world/cache/76/PongratdaBOOAll.pdf>.
- Soontri Yeera. (2009). **Social Adjustment of Burmese Workers in KohKret, Nonthaburi Province Thesis for Master of Arts Major in Social Sciences for Development, Chandrakasem Rajabhat University**. (in Thai)
- The Department of ASEAN Affairs. (2016). **ASEAN Socio Cultural Community (ASCC)**. Retrieved August 10, 2016, from [http://www.mfa.go.th/asean/en/organize/5682/62213-ASEAN-Socio-Cultural-Community-\(ASCC\).html](http://www.mfa.go.th/asean/en/organize/5682/62213-ASEAN-Socio-Cultural-Community-(ASCC).html).
- Tripol Tangmangkang. (2009). **Burmese Foreign Workers: Guidelines for Harmonious Living of Marginality in Samutsakorn Province**. Thesis for Master of Arts Major in Cultural Science, Mahasarakham University. (in Thai)
- Yongyuth Chalaemwong. (2005). **The Study of the Appropriate Model for Foreign Workers Coexistence: Case study from Samutsakorn Province**. (in Thai)